

Mottagare

Finansminister Elisabeth Svantesson
Infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson
Landsbygdsminister Peter Kullgren
Minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin
Försvarsminister Pål Jonson
Statsminister Ulf Kristersson

Priserna i färjetrafiken kväver Gotland

I februari 2023 hemställde Region Gotland till regeringen om kompensation för höga färjepriser, motsvarande 244–258 miljoner kronor per år under resterande avtalsperiod. Bakgrunden var kraftigt höjda färjepriser, med stor påverkan på hela det gotländska samhället. I höständringsbudgeten samma år hörsammades Region Gotland till del genom ett engångstillskott som till slut landade på cirka 21 miljoner kronor och som fördelades ut via operatören genom rabatterade biljetter under början av 2024. Region Gotland anser att det inte räcker.

Priserna för att resa och transportera gods med färjetrafiken är på en fortsatt hög nivå. Prisläget tvingar gotlänningar att avstå från att besöka familjer och vänner på fastlandet, samtidigt som besökare tvekar att resa till ön. Detta leder i sin tur till försvårdad kompetensförsörjning, en försvagad arbetsmarknad och risker för försämrad folkhälsa. Näringslivets möjligheter att växa och anställa urholkas. I förlängningen riskerar de höga kostnaderna att påskynda en negativ befolkningsutveckling med ett alltmer sårbart lokalsamhälle som följd – samtidigt som Gotland är i ett läge där vi behöver rusta upp och stärka vår beredskap. Färjeförbindelsen är Gotlands livlina – utan tillgängliga priser är risken mycket stor att Gotland inte kommer att kunna leva upp till de förväntningar som finns på ett fungerande samhälle i såväl fred som höjd beredskap och krig. Hela öns framtid skulle därmed äventyras.

Nyligen har Region Gotland tagit fram prisstatistik över dagens kostnad för vad det kostar att nyttja färjetrafiken för boende och besökare. Ett urval av det framtagna materialet biläggs denna hemställan. Underlaget visar

- att genomsnittspriset för att resa med färjetrafiken för gotlänningar respektive gotlänningars fordon har ökat med 51 respektive 75 procent under innevarande avtalsperiod, 2017–2024. Under samma period har bensinpriset ökat med 30 procent, priset för järnvägsresor ökat med 26 procent och priset för att nyttja långfärdsbuss ökat med 19 procent. Det är bara resor med inrikes flyg – vårt andra transportsätt över havet – som ökat mer i pris än färjetrafiken under perioden.
- att en gotländsk familj med bil i genomsnitt betalar som minst 2500 kronor för en tur- och returresa med färjan under lågsäsong, dvs. när priserna är på lägsta nivå. Då ingår inte möjligheten till att boka om biljetten.

- att kostnaden för den billigaste möjliga biljetten för en tur- och returresa med färjetrafiken för en genomsnittliga gotländsk familj med medianinkomst motsvarar 60 procent av vad familjen har kvar att leva på den faktiska disponibla månadsinkomsten – det vill säga den inkomst som återstår efter att mat-, boende-, bil- och övriga hushållskostnader dragits av från nettomånadsinkomsten, vilket tydligt visar hushållets höga kostnadsbörda. Underlaget tydliggör det akuta läget och biläggs denna hemställan.
- att det är nästan fyra gånger så dyrt för en gotländsk familj att resa till Stockholm med färja och medhavd bil, jämfört med en familj som har möjlighet att färdas samma sträcka enbart med bil. Jämförelsen är gjord med biljettypen Flexiplus (möjlighet till avbokning och full återbetalning) för att motsvara friheten man har när man reser med bil.
- att våra nordiska grannländer valt en annan väg. I Danmark gäller vägprisprincipen även för färjor. I Norge har regeringen infört gratis färjor för mindre öar och samhällen utan fastlandsförbindelse, medan Sverige saknar en motsvarande nationell princip för likvärdig tillgänglighet mellan ö och fastland.

Nuvarande färjetrafikavtal löper ut i januari 2027. Tyvärr ser Region Gotland att det är en stor risk att priserna för att resa och transportera gods blir kvar på en hög nivå också under kommande färjetrafikavtalsperiod (2027–2035). Region Gotland bedömer att de takpriser och maxpriser som fastställs vid avtalsstart inte utgör en garanti för lägre priser för gotlänningar. Personer ej folkbokförda på Gotland – familj, vänner, deltidsgotlänningar och besökare – omfattas dessutom inte av takpriskonstruktionen över huvud taget. Samtidigt kommer statens årliga kostnad att minska kraftigt – från dagens 498 miljoner kronor per år till 280 miljoner kronor per år. Region Gotland anser att det här skapar en tydlig möjlighet för regeringen att nu agera.

Region Gotland hemställer om compensation

Region Gotland hemställer härmed om att den minskade kostnaden för staten som det nya avtalet innebär används för att möjliggöra billigare resor och transporter till och från Gotland. Trafikverket eller av regeringen utpekad myndighet bör uppdras att utforma lämplig modell för stöd som kommer gotlänningar, gotländskt näringsliv och gotländska besökare till del i form av minskade biljettkostnader för resor och transporter med färjetrafiken. Region Gotland vill även uppmana regeringen att införa en nationell princip som garanterar likvärdig tillgänglighet mellan ö och fastland. Danmark har valt att se färjetrafiken som en del av vägnätet genom den så kallade landsvägsprincipen, medan Sverige i dag saknar en motsvarande övergripande princip. En sådan inriktning skulle stärka den nationella sammanhållningen och skapa långsiktiga och rättvisa villkor för boende och företag på Gotland.

Med vänlig hälsning

Meit Fohlin (S)
regionstyrelsens ordförande

Andreas Unger (M)
regionstyrelsens förste vice ordförande

Johan Malmros (C)
regionstyrelsens andre vice ordförande